DAILY ASSAM

হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথি

ড° সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা

পাঠটো নিৰ্বাচন কৰাৰ উদ্দেশ্য ঃ

মধ্যযুগত অসমীয়া ভাষাত বিভিন্ন বিষয়ৰ ব্যৱহাৰিক জ্ঞানৰ পুথিও ৰচিত হৈছিল। হাতী, ঘোঁৰা আদি জীৱ-জন্তুৰ স্বাস্থ্য আৰু চিকিৎসা সম্পৰ্কীয় কেবাখনো হাতেলিখা সচিত্ৰ পুথি যোৱা শতিকাতে পণ্ডিত-গৱেষকসকলে উদ্ধাৰ কৰিছিল। দ'ল -দেৱালয়, কাৰেং-মৈদাম, ঘৰ-দুৱাৰ আদি নিৰ্মাণৰ কৌশল বিষয়ক পুথিও ৰচিত হৈছিল। বিশুদ্ধ সাহিত্যৰ ভিতৰুৱা নহয় যদিও এই ব্যৱহাৰিক জ্ঞানৰ পুথিবোৰক 'ব্যৱহাৰিক সাহিত্য' বুলি চিহ্নিত কৰিব পৰা যায়। অষ্টাদশ শতিকাৰ লেখক সুকুমাৰ বৰকাথৰ 'হস্তি-বিদ্যাৰ্ণৱ-সাৰ-সংগ্ৰহ' এই শ্ৰেণীৰ শ্ৰেষ্ঠ পুথি। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক প্ৰাচীন অসমীয়া ব্যৱহাৰিক সাহিত্যৰ বিষয়ে এটি ধাৰণা দিয়াৰ উদ্দেশ্যে পাঠটি পাঠ্যক্ৰমত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

লেখক পৰিচিতি ঃ

প্ৰখ্যাত ইতিহাসবিদ ড° সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা (১৮৯২-১৯৬৪)-ৰ জন্ম হয় নগাঁও চহৰত। ১৯০৯ চনত তেওঁ শ্বিলং চৰকাৰী স্কুলৰ পৰা অসম উপত্যকাৰ ভিতৰত প্ৰথম স্থান অধিকাৰ কৰি স্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয় আৰু ভিক্টৰিয়া মেম'ৰিয়েল স্বৰ্ণ পদক লাভ কৰে। ভূঞাই ১৯১১ চনত কটন কলেজৰ পৰা আই. এ. আৰু ১৯১৩ চনত কলকাতাৰ প্ৰেছিডেন্সি কলেজৰ পৰা ইংৰাজী বিষয়ত সন্মান (Honours) সহকাৰে বি. এ. পাছ কৰে।

১৯১৬ চনত তেওঁ কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ইংৰাজী বিষয়ত এম. এ. পাছ কৰে। সেই বছৰতে যোৰহাটৰ বেজবৰুৱা স্কুলত শিক্ষক হিচাপে চাকৰিত যোগদান কৰি কৰ্মজীৱনৰ পাতনি মেলে। তাৰ দুবছৰ পাছত তেওঁ কটন কলেজৰ ইংৰাজীৰ অধ্যাপক ৰূপে নিযুক্ত হয়। ১৯৪৬ চনত তেওঁ কটন কলেজৰ অধ্যক্ষ ৰূপে কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰে। সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা আছিল কটন কলেজৰ প্ৰথমগৰাকী অসমীয়া অধ্যাপক আৰু অধ্যক্ষ। গৱেষণা কৰ্মত নিয়োজিত হোৱাৰ উদ্দেশ্যে তেওঁ ১৯৩৬ চনত ইংলেণ্ডলৈ যায় আৰু তাৰ দুবছৰ পাছত লণ্ডন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰে। ১৯৫২ চনত তেওঁ এই বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা সন্মানীয় ডি. লিট. ডিগ্ৰী লাভ কৰে। এই বছৰতে তেওঁ গোৱালিয়ৰত অনুষ্ঠিত ইণ্ডিয়ান হিষ্ট্ৰি কংগ্ৰেছৰ আধুনিক ইতিহাস শাখাৰ সভাপতি মনোনীত হয়। ১৯৫২ চনতে তেওঁ ৰাজ্যসভাৰ সদস্য পদ আৰু ১৯৫৬ চনত 'পদ্মশ্ৰী' সন্মান লাভ কৰে। ১৯৫৭ চনৰ পৰা ১৯৬০ চনলৈ তেওঁ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচাৰ্য হিচাপে সেৱা আগবঢ়ায়। তেওঁ অসম সাহিত্য সভাৰ শ্বিলং অধিৱেশন (১৯৫৩)-ৰ সভাপতিৰ আসনো অলংকৃত কৰে।

তীক্ষ্ণ মেধাৰ অধিকাৰী সূৰ্যকুমাৰ ভূঞাই কবি হিচাপে প্ৰথমতে আত্মপ্ৰকাশ কৰে যদিও ইতিহাসবিদ হিচাপেহে খ্যাতি অৰ্জন কৰে। তেওঁ কেবাখনো মূল্যবান গ্ৰন্থ ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰিছে। তেওঁৰ একমাত্ৰ কবিতা পুথিখনৰ নাম 'নিৰ্মালি'। চুটিগল্পৰ পুথি — 'পঞ্চমী'। উল্লেখযোগ্য প্ৰবন্ধ সংকলন — 'ত্ৰিপদী' আৰু 'সূৰ্যকুমাৰ ভূঞাৰ বিবিধ প্ৰবন্ধ'। তেওঁৰ আন উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থসমূহ হ'ল ঃ জীৱনীমূলক গ্ৰন্থ — 'গোপাল কৃষ্ণ গোখলে', 'আনন্দৰাম বৰুৱা', 'অসম জীয়ৰী', 'জোনাকী', আৰু 'চানেকী'। ঐতিহাসিক তথ্যপূৰ্ণ পুথি — 'কোঁৱৰ বিদ্ৰোহ', 'বুৰঞ্জীৰ বাণী', 'ৰমণী গাভৰু', 'মীৰজুমলাৰ অসম আক্ৰমণ' আৰু 'লাচিত বৰফুকন'। ইংৰাজীত ৰচিত উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থবোৰ হ'ল — An Assamese Nur-

Jahan, Early British Relations with Assam, Lachit Borphukan and His Times, Atan Buragohain & His Times, Men I Have Met, London Memories আৰু গৱেষণা গ্ৰন্থ Anglo-Assamese Relations 1771 - 1826. ইয়াৰ উপৰিও তেওঁ কেবাখনো বুৰঞ্জী পুথি সম্পাদনা কৰিছিল।

'হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথি' শীৰ্ষক পাঠটি যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা সম্পাদিত 'সূৰ্যকুমাৰ ভূঞাৰ বিবিধ প্ৰবন্ধ' নামৰ গ্ৰন্থখনৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।

মূলপাঠ ঃ

আমি জানিব পৰা সকলো অসমীয়া হাতেলিখা সচিত্ৰ পুথিৰ ভিতৰত হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখনিয়েই শ্ৰেষ্ঠ। ইয়াৰ বাহিৰে আন আন সচিত্ৰ পুথিৰ নাম হৈছে — শঙ্খচূড় বধ, ধৰ্মপুৰাণ, লৱ-কুশৰ যুদ্ধ, গীত-গোবিন্দ, বনমালীদেৱৰ চৰিত্ৰ আৰু সচিত্ৰ ভাগৱত। অনুসন্ধান কৰিলে আৰু অনেক পুথিৰ বিষয়ে জানিব পৰা যাব। সকলো পুথি পোহৰলৈ ওলালে অসমীয়াৰ জাতীয় কৃষ্টিৰ বহুগুণে মৰ্যাদা বাঢ়িব, সেই বিষয়ে নক'লেও হ'ব।

হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখন অসমৰ স্বৰ্গদেউ শিৱসিংহ মহাৰাজ আৰু বৰকুঁৱৰী অম্বিকা দেৱীৰ আদেশ অনুসৰি সুকুমাৰ বৰকাথে ১৬৫৬ শকত, অৰ্থাৎ ১৭৩৪ খৃষ্টাব্দত ৰচনা কৰে। এই পুথিৰ প্ৰতিমাবোৰ আঁকে দুজন চিত্ৰকৰে, দিলবৰ আৰু দোষায়ে। পুথিত গ্ৰন্থকাৰ, দুজনা চিত্ৰকৰ, স্বৰ্গদেউ শিৱসিংহ আৰু বৰকুঁৱৰী অম্বিকা দেৱী আৰু তেওঁলোকৰ সন্তান উগ্ৰসিংহ কোঁৱৰৰ ছবি পোৱা যায়।

অসম হাতী-প্ৰধান দেশ। ইয়াৰ পৰ্বতে-কন্দৰে হাতী গেঁজখাই আছিল, আৰু এতিয়াও কিছু পৰিমাণে আছে। প্ৰতি সম্ভ্ৰান্ত মানুহৰ ঘৰত হাতী থকাৰ নিয়ম আছিল। বিয়া-বাৰুৰে আৰু সমাৰোহ-যাত্ৰাত হাতীৰ প্ৰচলন আছিল। দীঘলীয়া বাট যাবলৈ হ'লে হাতীৰ নিতান্ত প্ৰয়োজন আছিল। যুদ্ধক্ষেত্ৰতো হাতী সৈন্য-বাহিনীৰ এটি লাগতিয়াল অংগ বুলি পৰিগণিত

হৈছিল। হাতীক শিকোৱা, হাতীৰ চঁক ভঙ্গা, হাতীৰে কাঠ আদি টনা কাম কৰা আৰু হাতী ব্যাধিৰ প্ৰতিকাৰ এইবোৰৰ বিষয়ে অসমত উপযুক্ত শিক্ষা থকা ডাঙৰ-সৰু হাতী-পুথি অপৰ্য্যাপ্ত প্ৰচলিত আছিল।

হাতীৰ বিষয়ে অসমত ভালকৈ জানিছিল খামতি, চিংফৌ, নৰা, ফাঁকিয়াল আৰু মৰাণ আদি জাতিৰ মানুহে। তেওঁলোকৰ পৰাই সাধাৰণতে হাতীৰ ফান্দি আৰু মাউত বাছি লোৱা হৈছিল। ৰজাৰ কোঁৱৰ আৰু ডাঙৰীয়া, ফুকনসকলৰ ল'ৰাও হাতী চলোৱা কামত পৈণত আছিল। অসমত হাতীৰ প্ৰাচুৰ্য্যৰ কাৰণেই হয়তো কামৰূপৰ প্ৰাচীন নৃপতিসকলে হাতীকে অসমৰ ধ্বজা ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল আৰু সেই নৃপতিসকলক গজধ্বজ খিতাপেৰে বিভূষিত কৰা হৈছিল। ৰঘুবংশৰ মতে ইন্দুমতীৰ স্বয়ম্বৰত ৰাজকুমাৰ অজই বিবাহৰ মণ্ডপত কামৰূপেশ্বৰৰ হাতত ধৰি হাতীৰ পৰা অৱতৰণ কৰিছিল। প্ৰাচীন তামৰ ফলিবিলাকত আৰু বুৰঞ্জী পুথিবোৰত অসমত হাতীৰ প্ৰচলনৰ বহু উল্লেখ আৰু বিৱৰণ পোৱা যায়। কালক্ৰমে কোনোবাই সেইবোৰ বিৱৰণ একেলগ কৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

সংস্কৃত ভাষাতো হাতীৰ বিষয়ে কেইবাখনিও গ্ৰন্থ পোৱা যায়, যথা, পালকাপ্য মুনি বিৰচিত হস্তি আয়ুৰ্ব্বেদ, নীলকণ্ঠ বিৰচিত মাতঙ্গলীলা তাঞ্জোৰত থকা অসম্পূৰ্ণ সংস্কৃত পুথি, আৰু গজেন্দ্ৰচিন্তামণি। ইয়াৰ বাহিৰেও বৰাহমিহিৰৰ বৃহৎ সংহিতা, সোমদেৱৰ যশস্তিলক, কৌটিল্যৰ অৰ্থশাস্ত্ৰ আৰু কামন্দকীয় নীতিসাৰ— এইবোৰ গ্ৰন্থতো গজশাস্ত্ৰৰ দীঘলীয়া আভাস পোৱা যায়।

অসমীয়া গজশাস্ত্ৰ বিশাৰদ সুকুমাৰ বৰকাথে যাৱতীয় সংস্কৃত গ্ৰন্থ কিছুমানৰ বাহিৰেও অসমত প্ৰচলিত সকলো পুথি আৰু দাঁতি-কাষৰীয়া জাতিৰ মাজত প্ৰচলিত হাতীৰ ব্যাধিৰ নানান প্ৰতিকাৰৰ কথাও পুথিত সন্নিৱিষ্ট কৰিছে। দেশ-বিদেশৰ সকলো হস্তীজ্ঞানৰ একত্ৰীকৰণ হিচাপে হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখনিৰ মূল্য অতি অধিক।

এই পুথিৰ সূচনাও অতি মনোহৰ। মাণ্ডৰা ৰজাৰ হাতী মৰিবলৈ ধৰাত ৰজাৰ বৰ চিন্তা লাগিল। এদিন পণ্ডিতে কাকত চাই বিধি দিয়াত হাতী মৰিবলৈ এৰিলে। যি ৰজাৰ হাতত এই কাকত থাকে, সেইমতে কাম কৰি দেউ দেউতাক মাননি দিলে হাতী নমৰে। এই কাকতেই হৈছে গজশাস্ত্ৰৰ মূল কথা, গ্ৰন্থকাৰে ইয়াক কৈছে শাস্ত্ৰ-জন্ম কথা।

হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিৰ অন্তৰ্গত প্ৰধান বিষয়-বস্তু হৈছে এই — বিবিধ হাতীৰ লক্ষণ, হাতীশাল নিৰ্ম্মাণৰ নিয়ম, হাতীবন্ধা খুঁটাৰ মান আৰু কাঠৰ নিৰ্ব্বন্ধ, হাতীদাঁতৰ মূল্য, যাত্ৰা-কালত আৰু উভতি অহাৰ পিছত হাতীৰ শুভ কাম, কামন্দকীয় নীতিসাৰ মতে হস্তীৰ কৰ্ম, যুদ্ধ হস্তীৰ কথা, ঐৰাৱত হাতীৰ কথা, নিন্দিত হাতীৰ কথা, ৰজাৰ গড়ৰ বাজত থাকিবলগীয়া হাতী, অন্য ৰজাৰ লগত অপ্ৰীতিবৰ্দ্ধক হাতী, বেয়া হাতীৰ লক্ষণ, স্বৰ্গদেৱৰ খাই হাতীৰ শিকোৱাৰ নিৰ্বন্ধ, ময়দাৰ, মেদ বৃদ্ধি, পুষ্টি, মনচোকা আৰু বলৱন্ত হোৱাৰ নিয়ম, হস্তী বশ্য হোৱাৰ মন্ত্ৰ।

হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিত থকা ছবিবোৰৰ বৈশিষ্ট্য আছে। বিবিধ হাতীৰ দোষ-গুণৰ বৰ্ণনাৰ সূত্ৰে লগতে ছবি দিয়া হৈছে। ৰজা কোন হাতীত উঠিলে ভাল, কোন হাতীত উঠিলে বেয়া, কোন হাতী থাকিলে ৰজাৰ কুশল আৰু সমৃদ্ধি বাঢ়ে, সেইবোৰ বৰ্ণনা কৰোঁতে চিত্ৰকৰে পৃষ্ঠপোষক ৰজা শিৱসিংহ মহাৰাজ আৰু বৰকুঁৱৰী অম্বিকা দেৱী আৰু তেওঁলোকৰ চ'ৰাৰ বিষয়াসকলৰ প্ৰতিমা দিয়াৰ সুবিধা লৈছে, আৰু তেনে সুবিধা অনেকবাৰ লোৱা হৈছে। সেইদেখি শিৱসিংহ ৰজাৰ ৰাজচ'ৰাৰ বিবিধ অৱস্থাৰ ছবি এই পুথিত পোৱা যায়। 'আঠোদেশৰ যশস্যাৰূপ চন্দ্ৰতাপে আচ্ছাদন কৰিছে'— এই বুলি কৈ ভাৰতৰ আঠজন ৰজাৰ ছবি দিয়া হৈছে। কিন্তু কোনজন কোন দেশৰ ৰজা, সেইটো উল্লেখ নকৰাত বৰ্তমান যুগত সেই ৰজাসকলক চিনাক্ত কৰাত অসুবিধা জন্মিছে। স্বৰ্গদেৱৰ সমৃদ্ধি আৰু সৌভাগ্য দেখুৱাবলৈ স্বৰ্গদেৱক নানান উপহাৰ বস্তু দিয়াৰ ছবি পুথিত অঙ্কিত কৰা হৈছে। মঙ্গলদায়ক হাতীৰ বৰ্ণনা

কৰা হৈছে এইদৰে — "শ্যামবৰ্ণ, সুন্দৰ, শৰীৰ স্থূল, দুইদন্ত দীৰ্ঘ, সমান ৰঙ্গ কৰা, আগলৈ চাপি যোৱা, কালশিলি বৰ্ণ, অগ্ৰজোঙ্গা, নখ অল্পকলিয়া, বলৱন্ত আক যদি পায় ৰজাৰ বহুত ধন লাভ হয়। আক উত্তম আহাৰ দিয়ে বশ কৰিব পাৰি।" বিশেষ মন কৰিবলগীয়া এই যে — এই পুথিত থকা ৰজা, বিষয়া, দোলাকাষৰীয়া আদিৰ ছবিত অৰ্পিত কৰা কিছু সাজ-পাৰ মোগলী ধৰণৰ। আগৰ দিনত স্বৰ্গদেৱসকলৰ শিৰবস্ত্ৰ আছিল ফচৌ। শঙ্খচুড় বধত মহাৰাজ গদাধৰ সিংহৰ ছবিত এই ফচৌকে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। ৰুদ্ৰসিংহ স্বৰ্গদেৱ ৰজাৰ দিনৰে পৰা মোগলী প্ৰথামতে নতুন সাজ-পাৰৰ প্ৰচলন হয়, যথা জামা, পাগ, ইজাৰ। পোনতে ডাঙৰীয়াসকলে দেশৰ ধৰণ এৰি বিদেশীৰ ধৰণে বঁটা পিন্ধিবলৈ অমান্তি হৈছিল, পাচে তেওঁলোকো সন্মত হ'ল। সেইদিনাৰে পৰা স্বৰ্গদেৱৰ বৰচ'ৰাত মোগলী প্ৰথা মতে পাগ, জামা, ইজাৰৰ প্ৰচলন হ'ল।

আমাৰ বোধেৰে দুজন চিত্ৰকৰৰ ভিতৰত শিল্পী দিলবৰ আছিল ভাটীৰ চিত্ৰবিদ্যাত সুপণ্ডিত, দোষায় আছিল থলুৱা চিত্ৰকলাত সুনিপুণ, হিন্দু। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে এই দুজন বিচক্ষণ চিত্ৰকৰৰ পৰস্পৰৰ সহযোগতহে এনে এখন মনোৰম চিত্ৰপুথি ৰচিত হোৱা সম্ভৱ হৈছিল।

হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিৰ খনচেৰেক ছবি বৰ্ত্তমানে ম্লান হৈ পৰিছে। কিন্তু সৰহভাগ ছবিয়েই আগৰ দৰে বিতোপন, জকমক আৰু উজ্জ্বল হৈয়ে আছে। আগৰ দিনত কি কি আহিলাৰে নানা ধৰণৰ ৰং প্ৰস্তুত হৈছিল, তাকো অনুসন্ধান কৰিবলগীয়া।

এই পুথিখনি ˚ হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী ডাঙৰীয়াই অসমৰ সুপ্ৰসিদ্ধ পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহাঞিৰ সন্ততি লোকেশ্বৰ বুঢ়াগোহাঞিৰ ঘৰৰ পৰা আনিছিল। তেখেতৰ পিতৃদেৱতা মুহীধৰ বুঢ়াগোহাঞিৰ নাম এঠাইত পোৱা গৈছে। পুথিৰ কেইবাখিলাও পাত আগৰ পৰা নাই। বোধ কৰোঁ মান - মৰাণৰ বিপ্লৱত অসমৰ বহুত ঐশ্বৰ্য্য লোপ পোৱাৰ দৰে এই পুথিৰ কিছুমান পাতো

হেৰায়। তথাপি যিখিনি আছে, তাৰে পৰা অসমৰ চিত্ৰকলা আৰু গজশাস্ত্ৰৰ সম্যক আভাস পাব পাৰি।

পুথিৰ ভাষা গদ্য। প্ৰশস্তি অংশৰ ভাষা সংস্কৃতগন্ধী, যথা - "ইন্দ্ৰ বংশসৰোবৰৰ পদ্মপুষ্পৰ তুল্য হৈছে যি মহাৰাজা আৰু নীতিবিদ্যাৰো আনন্দিত হুই বৃহস্পতিক উপালম্ভ কৰিছে যি মহাৰাজা, আৰু গম্ভীৰ ধীৰ ধাৰ্মিক সকলৰ মধ্যত শ্ৰেষ্ঠতৰ সৌমাৰ পীঠৰ ঈশ্বৰ শ্ৰীযুক্ত শ্ৰীমন্ত শিৱসিংহ যি মহাৰাজা, আপোনাৰ স্বন্দৰ বিলাস বিদগ্ধতা ভাৰেৰে পৃথিৱীত সকলো সুন্দৰীগণৰ গৰ্ব্বক চুৰ কৰিছে যি মহাদেৱীয়ে, সেই কাৰণে অতিশয় বিৰাজমান হৈছে যি শ্ৰীশ্ৰীঅম্বিকানাম মহাদেৱী, সেই দুজনাৰ আজ্ঞাৰত্ন মালাক শিৰত ধৰি সুকুমাৰ বৰকাথে এই হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ সাৰ সংগ্ৰহ কৰি ৰচিল।" এনেবোৰ বাক্যত সৰল অসমীয়া ভাষাৰ চানেকি পোৱা যায়, — "পাতালৰ জাতে যি হাতী আহিছে, তাৰ মুখৰূপ দেখি, গা ৰাতুল চন্দনৰ বৰ্ণনা হেন দেখি, নেজ মাটি লুটি যাই, মূৰ জোকাৰি থাকে, পানীপৰুৱাৰ বুলন যেন বুলন খৰ। আৰে টিপৰ কথা। বহুত বহুনাত বহিব, কলাফুলেৰে চেপি ডাবি ধৰি অলপকৰি আঙুলী কাণত লগাব। আকুহি থিয় কৰি যাব। পাচ মাউতে ডাবি মাৰিব, তেবে মূৰ দাঙ্গি যাব।"

হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখনি অসমীয়া জাতিৰ এটি অমূল্য সম্পত্তি। মহাত্মা গান্ধী, পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰু, ডাঃ ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদ, এই সকলকে আদি কৰি অনেক খ্যাতনামা পুৰুষে এই পুথিখনি আদ্যোপান্ত চাই তাৰ বিচিত্ৰ চিত্ৰকলাৰ বিষয়ে প্ৰশংসা কৰি গৈছে। সকলো ছবিৰে সৈতে এই পুথিখনি প্ৰকাশ কৰিবলৈ হ'লে দুই লাখমান টকা খৰচ পৰিব। সময়ত এই পুথিখনি প্ৰকাশিত হ'লে বৰ্তমানে অসমীয়া জাতিৰ কৃষ্টি-বৈভৱ চিনি নোপোৱাসকলেও তাক ভালকৈ চিনি পাবৰ সুবিধা হ'ব।

কঠিন শব্দৰ অৰ্থ ঃ

গেঁজখাই — গিজ্ গিজ্, প্ৰচুৰ, ভৰপূৰ।

চঁক — অকস্মাৎ উৎপন্ন হোৱা ভয়, উচপ।

নিৰ্বন্ধ	—	বিধান, পূৰ্বৰে পৰা চলি অহা দস্তুৰ।
কামন্দকীয় নীতিসাৰ	—	কামনদাকি নামৰ আচাৰ্যই ৰচনা কৰা নীতিশাস্ত্ৰ।
অপ্ৰীতিবৰ্ধক	—	দুখবৰ্ধক।
দন্ত	—	দাঁত।
কালশিলি বৰ্ণ	—	হাতীৰ বৰ্ণ বিশেষ।
অল্পকলিয়া	—	অল্প কলীয়া, পাতল ক'লা বৰণৰ।
ফচৌ	—	আহোম ৰজাই মূৰত পিন্ধা বস্ত্ৰ বিশেষ।
ইজাৰ	—	চুৰিয়া বা ঠেঙ্গাৰ তলত পিন্ধা পায়জামা।
গজশাস্ত্ৰ	—	হাতী বিষয়ক পুথি।
হুই	—	হৈ
স্বন্দ	—	লালিত্য, সৌন্দৰ্য
ৰাতুল	—	ৰক্ত, ৰঙা।
বুলন	—	খোজ।
টিপ	—	কথা বুজাবৰ নিমিত্তে কৰা চকুৰ সঞ্চালন।
বহুনা	—	হাতীৰ ডিঙিত মাউত বহা ঠাই।
আকুহি, আঁকুহি	—	হাঁকুটি, গছৰ ফল আদি আঁজুৰি আনিব পৰা আগ-আঁকোৰা ডাঁৰ। পাঠটিত 'হাতীৰ শুঁৰ' অৰ্থত ব্যৱহাৰ হৈছে।
আদ্যোপান্ত	—	আদিৰ পৰা অন্তলৈকে।

আৰ্হি প্ৰশ্ন ঃ

(ক) অতি চমু প্ৰশ্ন ঃ (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক - ১)

১। 'হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথি' শীৰ্ষক পাঠটি ক'ৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে?

২। 'হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথি' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটি প্ৰথমতে ক'ত প্ৰকাশ পাইছিল?

৩। কটন কলেজৰ প্ৰথমগৰাকী অসমীয়া অধ্যাপকৰ নাম কি?

৪। সূৰ্যকুমাৰ ভূএগ্ৰাৰ গৱেষণা গ্ৰন্থখনৰ নাম লিখা।

৫। 'হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ সাৰ সংগ্ৰহ' পুথিখন কোনে ৰচনা কৰিছিল?

(খ) চমু প্ৰশ্ন ঃ (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক - ২ অথবা ৩)

১। 'হস্তি-বিদ্যাৰ্ণৱ সাৰ সংগ্ৰহ' পুথিখন কোনে কেতিয়া ৰচনা কৰিছিল?

২। পুৰণি অসমীয়া সচিত্ৰ পুথি দুখনৰ নাম লিখা।

৩। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিৰ চিত্ৰবোৰ কোনে অংকন কৰিছিল?

৪। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিত কোনকেইজন লোকৰ চিত্ৰ অংকিত হৈছে?

৫। হস্তিগ্ৰন্থ বুলিলে কি বুজা?

(গ) দীঘল প্ৰশ্ন ঃ (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক - ৪ অথবা ৫)

১। ব্যৱহাৰিক সাহিত্য বুলিলে কি বুজা? দুখন অসমীয়া ব্যৱহাৰিক সাহিত্য পুথিৰ নাম লিখা।

২। ড° সূৰ্যকুমাৰ ভূএগ্ৰাৰ সাহিত্য প্ৰতিভা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

৩। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিৰ বিষয়বস্তুৰ এটি আভাস দিয়া।

৪। 'মংগলদায়ক হাতী'ৰ লক্ষণ সম্পৰ্কে হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিত থকা বিৱৰণটি নিজৰ ভাষাত লিখা।

৫। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিৰ গদ্যশৈলীৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা।

পাঠবোধ ঃ

অসমীয়া হাতেলিখা সচিত্ৰ পুথিবোৰৰ ভিতৰত হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখনিয়ে শ্ৰেষ্ঠ। অন্য দুখনমান সচিত্ৰ পুথি হ'ল শঙ্খচূড় বধ, ধৰ্মপুৰাণ, লৱ-কুশৰ যুদ্ধ, গীত-গোবিন্দ, বনমালীদেৱৰ চৰিত্ৰ আৰু সচিত্ৰ ভাগৱত। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখন মহাৰাজ শিৱসিংহ আৰু বৰকুঁৱৰী অম্বিকা দেৱীৰ আদেশ অনুসৰি সুকুমাৰ বৰকাথে ১৭৩৪ খৃষ্টাব্দত ৰচনা কৰে। পুথিখনৰ ছবিবোৰ অংকন কৰে দিলবৰ আৰু দোষায় নামৰ দুজন চিত্ৰকৰে। হাতীৰ বিষয়ে লিখা

পুথিখনত এইসকল লোকৰ চিত্ৰ অংকিত হৈছে — গ্ৰন্থকাৰ, চিত্ৰকৰ দুগৰাকী, ৰজা শিৱসিংহ, বৰকুঁৱৰী অম্বিকা দেৱী আৰু ৰাজকুমাৰ উগ্ৰসিংহ কোঁৱৰ। প্ৰাচীন অসম হাতীপ্ৰধান দেশ। ইয়াৰ হাবি-জংগল-পাহাৰত প্ৰচুৰ হাতী আছিল। বনৰীয়া হাতী ধৰি বিভিন্ন উপায়েৰে তাক বশ কৰা হৈছিল আৰু এনে হাতী ঘৰচীয়া হৈ পৰিছিল। তেতিয়া সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীৰ লোকৰ ঘৰত হাতী থকাটো নিয়ম আছিল। সভা-সমাৰোহ, বিয়া-বাৰু, যাতায়াত, গধুৰ সামগ্ৰী পৰিবহণ আৰু যুদ্ধ-বিগ্ৰহত হাতী ব্যৱহাৰ হৈছিল। হাতীৰ বিষয়ে অসমত ভালকৈ জানিছিল খামতি, চিংফৌ, নৰা, ফাঁকিয়াল, মৰাণ আদি জনজাতীয় মানুহে। সেইবাবে তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰাই সাধাৰণতে হাতীৰ ফান্দি আৰু মাউত বাছি লোৱা হৈছিল। ৰাজকুমাৰসকলৰ লগতে ফুকনসকলৰ ল'ৰাও হাতী চলোৱা কামত নিপুণ আছিল। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিত বিভিন্ন প্ৰকাৰ আৰু চৰিত্ৰৰ হাতীৰ বিৱৰণ আগবঢ়োৱা হৈছিল। লগতে আছিল হাতীশাল নিৰ্মাণৰ নিয়ম, হাতীদাঁতৰ মূল্য আদিৰ উল্লেখ। পুথিখনত বিশেষ বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ ছবি অংকিত হৈছিল। গদ্যত ৰচিত পুথিখনৰ ৰচনাশৈলী ওজঃ গুণযুক্ত। প্ৰাচীন অসমৰ চিত্ৰকলা আৰু ব্যৱহাৰিক সাহিত্যৰ স্বাক্ষৰ স্বৰূপ এই পুথি চাই মহাত্মা গান্ধী, জৱাহৰলাল নেহৰু, ড° ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদ আদি অনেক খ্যাতনামা ব্যক্তিয়ে প্ৰশংসা কৰিছিল। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখন অসমীয়া জাতিৰ অমূল্য সম্পদ।

ওপৰঞ্চি তথ্য ঃ

(ক) ড° সূৰ্যকুমাৰ ভূঞাৰ দ্বাৰা ৰচিত 'হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথি' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটো প্ৰথমতে প্ৰকাশ পাইছিল শুক্ৰেশ্বৰ বৰা সম্পাদিত 'জয়ন্তী' আলোচনীত ১৯৫৩ চনত। উল্লেখযোগ্য যে ১৯৩৮ চনত প্ৰকাশ হোৱা 'জয়ন্তী' আলোচনীৰ প্ৰথম সম্পাদক আছিল ৰঘুনাথ চৌধাৰী। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধই সৃষ্টি কৰা অনাটনৰ কাৰণে আলোচনীখন ১৯৪২ চনত বন্ধ হৈ পৰে। কমলনাৰায়ণ দেৱ আৰু চক্ৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্যই যুটীয়া সম্পাদক হিচাপে আলোচনীখনৰ দ্বিতীয়

পৰ্যায়ৰ প্ৰকাশ আৰম্ভ কৰে ১৯৪৩ চনত। ১৯৪৬ চনত হঠাতে কমলনাৰায়ণ দেৱৰ মৃত্যু হয়। লগে লগে 'জয়ন্তী'ৰো অকাল মৃত্যু ঘটে। স্বৰাজোত্তৰ কালত, ১৯৫২ চনত আলোচনীখনৰ তৃতীয় পৰ্যায়ৰ প্ৰকাশ আৰম্ভ কৰে সম্পাদক হিচাপে শুক্লেশ্বৰ বৰাই। দুবছৰমান চলাৰ পাছতে আলোচনীখনৰ প্ৰকাশ চিৰদিনৰ কাৰণে বন্ধ হৈ যায়। উল্লেখযোগ্য যে দ্বিতীয় পৰ্যায়ৰ জয়ন্তীয়ে (১৯৪৩-৪৬) অসমীয়া কবিতাত যুগান্তৰ আনে। 'জয়ন্তী'য়ে ৰোমান্টিক কাব্যধাৰাৰ পৰিৱৰ্তে আধুনিক, প্ৰগতিশীল কাব্যধাৰা প্ৰতিষ্ঠা কৰে।

(খ) মানুহৰ ব্যৱহাৰিক জীৱনৰ লগত জড়িত অন্ন-বস্ত্ৰ-বাসস্থান অথবা জীৱ-জন্তুৰ গুণাগুণ, স্বাস্থ্য আদিক বিষয় হিচাপে লৈ ৰচিত ব্যৱহাৰিক জ্ঞানৰ পুথিবোৰক 'ব্যৱহাৰিক সাহিত্য' বুলি চিহ্নিত কৰিব পৰা যায়। ব্যৱহাৰিক সাহিত্য কবিতা, চুটিগল্প, উপন্যাস আদিৰ দৰে বিশুদ্ধ সাহিত্য নহয়। এই শ্ৰেণীৰ দুখনমান অসমীয়া পুথি হ'ল — 'হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ সাৰ - সংগ্ৰহ', 'ঘোঁৰা নিদান' আৰু 'চাংৰুং ফুকনৰ বুৰঞ্জী'। এই পুথিবোৰৰ ঐতিহাসিক গুৰুত্ব অপৰিসীম। বৰ্তমান এই সাঁচিপতীয়া পুথিবোৰ ছপা ৰূপত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। হস্তিবিদ্যাৰ্ণৱ পুথিখন ১৯৭৬ চনত অসম প্ৰকাশন পৰিষদে ছপা ৰূপ দি প্ৰকাশ কৰে।

শিক্ষকৰ প্ৰতি ঃ

অসমীয়া বিবিধ বিষয়ৰ সাঁচিপতীয়া পুথি সম্পৰ্কে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অৱগত কৰিব। সম্ভৱ হ'লে সচিত্ৰ সাঁচিপতীয়া পুথি শ্ৰেণীকোঠালৈ নি দেখুৱাব। অসম চৰকাৰৰ বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ত্ব বিভাগৰ পুথিভঁৰাল (গুৱাহাটী) আৰু বিশ্ববিদ্যালয়সমূহৰ পুথিভঁৰালত যথেষ্ট সংখ্যক সাঁচিপতীয়া পুথি সংৰক্ষিত হৈ আছে। শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ সময়ত সেইবোৰ দেখুৱাব পাৰিব।

●●●